

INFORME IPRO 2/2025 XURÍDICO-COMPETENCIAL SOBRE O SECTOR DOS SERVIZOS FUNERARIOS

Pleno: D. Ignacio López-Chaves Castro, presidente.

D. Daniel Neira Barral, Vogal / Secretario.

D^a. María Teresa Cancelo Márquez, Vogal

O Pleno da Comisión Galega da Competencia, na súa sesión 108^a de martes 30 de decembro de 2025 coa composición expresada e sendo relator Don Daniel Neira Barral, acordou emitir o presente informe, ao amparo do disposto no art. 26.2 f) do Decreto 118/2016, do 4 de agosto, polo que se crea o Instituto Galego do Consumo e da Competencia e se aproban os seus estatutos.

O referido artigo dispón que se asigna ao Consello Galego da Competencia (CGC) a función de: *"f) Informar de modo preceptivo non vinculante sobre os anteproxectos de lei e proxectos de outras disposicións autonómicas de carácter xeral que podan ter algún efecto sobre a competencia efectiva nos mercados."*

RESUMO EXECUTIVO

O sector dos servizos funerarios presenta, desde a óptica da defensa da competencia, unha serie de riscos estruturais persistentes que xustifican unha atención prioritaria por parte das autoridades públicas. A pesar da súa liberalización formal, a análise revela a existencia de mercados locais altamente concentrados, con barreiras de entrada significativas e unha presenza crecente de operadores integrados verticalmente con aseguradoras de decesos. Desde unha perspectiva institucional, o informe conclúe que a competencia efectiva no sector vese limitada pola concorrencia simultánea de catro factores:

- (i) concentración local elevada,
- (ii) control de infraestruturas esenciais como tanatorios e crematorios,
- (iii) integración vertical que permite a canalización preferente da demanda, e
- (iv) barreiras regulatorias de orixe municipal que reducen a contestabilidade do mercado.

O control de tanatorios e crematorios, activos que son dificilmente replicables en condicións razoables, confire aos seus titulares unha vantaxe competitiva estrutural susceptible de xerar efectos de peche do mercado. Este risco vese reforzado cando estes activos están integrados en grupos que operan simultaneamente o mercado de seguros de decesos, o que pode restrinxir de facto a liberdade de elección das persoas consumidoras. O informe pon de relevo que moitas das restricións competitivas observadas non derivan necesariamente de condutas ilícitas explícitas, senón da propia estrutura do mercado e do deseño do marco regulatorio local. Neste contexto, as entidades locais desempeñan un papel decisivo, podendo contribuír tanto á apertura como ao peche do mercado mediante ordenanzas, licenzas e concesións. Desde o punto de vista da Comisión Galega da Competencia, o informe formula unha serie de orientacións estratéxicas: reforzar a análise acumulativa de concentracións locais, priorizar a vixilancia da integración vertical funeraria-aseguradora, promover o acceso non discriminatorio a infraestruturas esenciais e revisar a regulación local conforme aos principios de necesidade e proporcionalidade. Estas conclusións e recomendacións preséntanse co obxectivo de servir como instrumento técnico de apoio á actuación

institucional en materia de promoción e defensa da competencia, así como de base para eventuais iniciativas regulatorias ou de supervisión sectorial.

INTRODUCCIÓN XERAL

O presente informe elabórase cun enfoque institucional e técnico, especificamente aliñado cos estándares de análises e actuación da Comisión Galega da Competencia, e ten por obxecto examinar o funcionamento do sector dos servizos funerarios –con especial atención aos mercados locais e autonómicos– desde a perspectiva do Dereito da competencia.

A análise enmárcase na aplicación da Lei 15/2007, de Defensa da Competencia, e do artigo 101 e 102 do Tratado de Funcionamento da Unión Europea, integrando de forma sistemática a doutrina da CNMC, das autoridades autonómicas e a xurisprudencia relevante do Tribunal de Xustiza da Unión Europea.

O sector funerario constitúe un ámbito especialmente sensible para o dereito da competencia debido á concorrencia simultánea de factores estruturais que incrementan o risco de sentenzas de mercado:

- liberalización formal con persistencia de restricións de acceso
- fragmentación territorial dos mercados relevantes,
- elevada concentración local,
- control de infraestruturas esenciais dificilmente replicables,
- integración vertical co mercado asegurador de decesos e unha demanda cativa caracterizada por unha elevada inelasticidade e
- unha marcada vulnerabilidade do consumidor.

A partir destes elementos, o informe adopta un enfoque estrutural e preventivo, centrado non tanto na identificación de infraccións concretas, senón na análise das condicións de mercado que favorecen a aparición de condutas restritivas da competencia e a consolidación de posicións de poder de mercado duradeiras.

A metodoloxía empregada combina a análise xurídica do marco normativo e xurisprudencial co exame da práctica decisoria das autoridades de competencia e dos

estudos sectoriais existentes, permitindo formular un diagnóstico integrado do funcionamento competitivo do sector.

FUNDAMENTOS XURÍDICOS E DELIMITACIÓN DE MERCADOS

1. Introducción e obxecto do informe

O presente informe ten por obxecto analizar o funcionamento do sector dos servizos funerarios en España desde unha perspectiva estritamente xurídico-competencial, á luz da Lei 15/2007, do 3 de xullo, de Defensa da Competencia (en diante, LDC), así como da doutrina consolidada da CNMC e de diversas autoridades autonómicas de competencia.

O sector funerario presenta unha singular relevancia desde a óptica da competencia, ao concorrer nel unha combinación especialmente intensa de:

Dimensión analítica	Caracterización
Acceso á actividade	Existencia dunha liberalización formal do acceso á actividade económica, aínda que condicionada por outros factores estruturais.
Infraestruturas esenciais	Elevado grao de dependencia de infraestruturas esenciais, que actúan como elementos críticos para o funcionamento do sector.
Estrutura do mercado	Forte fragmentación territorial dos mercados, que limita a homoxeneidade competitiva a escala nacional.
Dinámica empresarial	Desenvolvemento de procesos crecentes de concentración e integración vertical, especialmente en relación co mercado dos seguros de decesos.

Figura 1

Todo iso motivou unha atención constante e reiterou por parte das autoridades de competencia, tanto no exercicio das súas funcións de control de concentracións como en labores de promoción da competencia e mellora regulatoria.

O informe apóiase fundamentalmente en¹:

- resolucións e expedientes de concentración da CNMC,
- estudos sectoriais de autoridades autonómicas (ACCO,ACREA,AVC, CGC)
- censo de empresas e establecementos funerarios de Galicia
- doutrina académica especializada e,
- normativa estatal, autonómica e local relevante.

Desde o punto de vista metodolóxico, emprégase unha análise xurídica-económica estrutural, centrado na identificación de riscos para a competencia efectiva, máis que na imputación de condutas concretas.

2. Evolución do réxime xurídico do sector funerario e a súa relevancia competitiva

2.1. De servizo reservado a sector liberalizado

Ata mediados da década de 1990, os servizos funerarios configurábanse en España como un servizo público reservado ás entidades locais, de conformidade coa redacción orixinaria do artigo 86.3 da Lei 7/1985, reguladora das Bases do Réxime Local, e co Regulamento de Policía Sanitaria Mortuoria aprobado polo Decreto 2263/1974.

A situación cambia de forma substancial co Real Decreto-Lei 7/1996, que liberaliza a prestación dos servizos funerarios, suprimindo expresamente o seu carácter de servizo reservado e abrindo o mercado a operadores privados, aínda que sometidos a autorización municipal de carácter regrado.

Posteriormente, a Lei 24/2005, de reformas para o impulso da produtividade, consolida esta liberalización e reforza a eficacia territorial das autorizacións, impedindo que os municipios introduzan requisitos que desvirtúen o proceso liberalizador. Desde a óptica da competencia, este proceso ten unha consecuencia fundamental e é que o sector funerario pasa a ser plenamente aplicable ao dereito da competencia, tanto na súa vertente de condutas como de control de concentracións.

---

¹ Entre outros son de interese as recentes “Recomendacións para facilitar o acceso e promover a competencia no sector dos servizos funerarios”, elaborado no marco do proxecto *Municipios e competencia*, Comisión Nacional dos Mercados e a Competencia (CNMC) xunto con ACREA, sometido a consulta pública en 2022 e a Xornada *Municipios e competencia: Servizos funerarios* organizada pola CNMC e ACREA o 17 de outubro de 2022, con participación de autoridades de competencia e asociacións do sector.

2.2. Incidencia do dereito da Unión Europea

A transposición da Directiva 2006/123/CE, de Servizos no Mercado Interior, a través das Leis 17/2009 e 25/2009, introduce principios de necesidade, proporcionalidade e non discriminación que limitan de forma intensa a capacidade regulatoria das entidades locais.

Iso resulta particularmente relevante nun sector caracterizado por:

- ordenanzas municipais restritivas,
- esixencias de medios materiais desproporcionadas, e
- condicionamentos territoriais que poden actuar como barreiras de entrada artificiais.

A xurisprudencia do Tribunal de Xustiza da Unión Europea² e a súa recepción polos tribunais nacionais reforzan a idea de que a intervención pública en sectores liberalizados debe ser compatible coa competencia efectiva, salvo que concorran razóns imperiosas de interese xeral debidamente xustificadas, é dicir, condiciónase a intervención pública en sectores liberalizados á compatibilidade coa competencia efectiva e as restricións só se permiten se existen razóns imperiosas de interese xeral, debidamente xustificadas, conforme ao artigo 152 da lei 9/2017. Esta doutrina asegura que a liberalización non se vexa anulada por intervencións estatais inxustificadas.³

---

² Principio de competencia - *Säger v. Dennemeyer*, C-76/90, EU:C:1991:282. Caso sobre restricións nacionais que poden obstaculizar a prestación de servizos no mercado interior. - *Commission of the European Communities v. Italian Republic*, C-110/05, EU:C:2007:119. Caso sobre incompatibilidade de medidas nacionais que restrinxen o acceso a mercados liberalizados (transporte, enerxía).

Excepcións xustificadas - *Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Miñato*, C-55/94, EU:C:1995:411. Establece o test de proporcionalidade para restricións ao exercicio de liberdades fundamentais de servizos. - *Alpine Investments BV v. Minister van Financiën*, C-384/93, EU:C:1995:74. Caso sobre xustificación obxectiva e proporcionalidade na limitación de actividades comerciais transfronteirizas.

Recepción nacional - *Unibet (London) Ltd v. Justitiekanslern*, C-432/05, EU:C:2007:163. Trata sobre a obrigação de garantir un control xudicial efectivo de medidas que restrinxan a actividade económica. - *Commission of the European Communities v. Kingdom of Spain*, C-400/08, EU:C:2010:222. Caso sobre incompatibilidade de restricións nacionais non xustificadas por interese xeral.

³ STS 2744/2016, 22 de Decembro de 2016 (...) Só pode admitirse tal restrición se está xustificada por razóns imperiosas de interese xeral.

3. Marco xurídico de defensa da competencia aplicable ao sector funerario

3.1. Aplicación da lei de defensa da competencia (LDC)

Desde a perspectiva da LDC, o sector funerario resulta susceptible de análise principalmente en tres planos:

1. Condutas anticompetitivas
  - Artigo 1 LDC (acordos restritivos)
  - Artigo 2 LDC (abuso de posición dominante)
2. Control de concentracións económicas
  - Especial relevancia de adquisicións locais e rexionais
3. Promoción da competencia
  - Informes, recomendacións e estudos sectoriais

Aínda que este informe non se centra na persecución de condutas específicas, resulta esencial subliñar que a estrutura do mercado condiciona de maneira decisiva a probabilidade de aparición de comportamentos restritivos.

3.2. Papel das autoridades autonómicas de competencia.

O sector funerario foi obxecto dunha análise particularmente intensa por parte de diversas autoridades autonómicas, entre as que destacan a Autoridade Catalá da Competencia, a Autoridade Vasca da Competencia e a ACREA. Estas autoridades desenvolveron unha doutrina notablemente coherente coa da CNMC, poñendo o acento no carácter estratéxico dos tanatorios e crematorios, os riscos derivados da integración vertical e o impacto restritivo de determinadas regulacións locais⁴.

---

4 Na resolución do expediente 41/2012, a Autoritat Catalá da Competència estableceu que Mémora Servizos Funerarios SLU incorreu nun abuso de posición dominante ao negar inxustificadamente o acceso ao tanatorio de Artés á empresa competidora Funerària do Bages, impoñéndose unha multa de 100 000€ e ordenándose o cesamento da conduta infractora. O Tribunal Supremo confirmou, en 2019, a validez deste criterio en materia de servizos funerarios ao desestimar o recurso de casación interposto pola empresa sancionada. Máis recentemente, a Autoridade Vasca da Competencia sancionou en 2024 a Tanatorio Donostialdea-Donostialdeko Beilatoki, S.A. e á súa matriz Mémora con 99 378€ por abuso de posición dominante no tanatorio de Villabona, ao denegar repetidamente o acceso de competidores ás salas de velorio.

En resolución da Comisión Galega da Competencia (CGC)⁵ sobre o expediente sancionador S/6/2020 relacionado co Tanatorio de Poio, as empresas denunciadas foron acusadas de abuso de posición dominante, imposición de prezos e condicións non equitativas así como negativa inxustificada a prestar servizos.

As principais prácticas tiñan que ver con condutas abusivas:

- Negativa de acceso a salas velatorias.
- Sistema de reserva de salas en favor exclusivo.
- Aplicación discriminatoria de tarifas e descontos.
- Exclusión de competidores do mercado.

As prácticas afectaron gravemente a competencia no mercado local de Poio, prexudicaron a empresas competidoras e limitaron a liberdade de elección dos consumidores. A CGC concluíu que as empresas denunciadas utilizaron a súa posición de dominio para restrinxir a competencia e beneficiar a un operador, impondo sancións e medidas correctivas para restaurar a competencia no mercado.

4. Delimitación dos mercados relevantes no sector funerario

4.1. Mercado retalista de servizos funerarios integrais

A CNMC e as autoridades autonómicas viñeron considerando de forma reiterada a existencia dun mercado retalista de servizos funerarios integrais, que comprende o conxunto de prestacións ofrecidas ao consumidor final desde o momento do falecemento ata a inhumación ou incineración.

Este mercado caracterízase por unha (i) demanda inelástica, (ii) baixa transparencia de prezos, (iii) contratación en situación emocionalmente vulnerable e (iv) frecuente intermediación a través de aseguradoras de decesos. Desde a óptica da competencia, trátase do mercado central no que se manifestan os efectos da concentración e do poder de mercado.

4.2. Mercados maioristas de servizos funerarios

Xunto ao mercado retalista, identifícanse diversos mercados maioristas verticalmente relacionados:

- servizos de tanatorio,

---

⁵ Resolución 4/2022 – Tanatorio de Poio

- servizos de crematorio,
- transporte funerario,
- servizos de cemiterio (en determinados supostos).

Estes mercados maioristas presentan unha relevancia crítica, na medida que o acceso aos mesmos condiciona a capacidade de competir no mercado retalista.

A doutrina administrativa coincide en cualificar determinados activos –especialmente os tanatorios e crematorios– como infraestruturas esenciais ou dificilmente replicables, o que incrementa de forma substancial o risco de peche do mercado. A doutrina das facilidades esenciais (en inglés *Essential Facilities Doctrine*⁶) é un principio do dereito da competencia que recoñece que certas infraestruturas ou activos –cando son indispensables para que competidores presten un servizo e non poden ser replicados razoablemente por medios alternativos– poden considerarse esenciais para a competencia efectiva.

A negativa inxustificada de acceso por parte dun operador dominante a unha infraestrutura esencial pode constituír abuso de posición dominante. Aínda que con orixe na xurisprudencia estadounidense, esta doutrina foi adoptada e adaptada na xurisprudencia da Unión Europea e por autoridades de competencia en Europa. Este enfoque xurídico reflectiuse en varios sistemas xurisdicionais e require que a empresa dominante teña o control exclusivo dun recurso que non pode ser razoablemente reproducido, que o acceso sexa necesario para competir e que a negativa de acceso non estea obxectivamente xustificada. A doutrina esencial/instalacións esenciais foi desenvolvida na UE en relación con infraestruturas que non poden replicarse e cuxa negación de acceso elimina competencia efectiva, aínda que a súa aplicación é restritiva e excepcional.⁷ A Sala do Contencioso-Administrativo do Tribunal Supremo⁸ español

6 *Essential Facilities Doctrine* (doutrina das facilidades esenciais), que recoñece que negar acceso a unha infraestrutura que non pode ser replicada razoablemente e que é indispensable para a competencia pode constituír abuso de posición dominante, concepto desenvolvido na xurisprudencia de competencia da UE e de EE.UU.

7 Tribunal de Xustiza da Unión Europea, doutrina Bronner: acceso a infraestruturas con criterios estritos para consideralas esenciais – acceso só cando a negativa elimina toda competencia efectiva e non existe alternativa real.

8 Sala do Contencioso-Administrativo do Tribunal Supremo de España (10 de decembro de 2019, rec. 6629/2018, sentenza núm. 1689/2019) que confirma como abuso de posición dominante a negativa inxustificada de acceso dunha funeraria dominante ao único tanatorio da localidade de Artés, polas razóns que se esixen na doutrina de instalacións esenciais cando non existen alternativas reais ou substitutos viables. A obrigaón do operador dominante de permitir o acceso de competidores á súa infraestrutura só existe cando a negativa é inxustificada e o elemento ao que se nega o acceso é esencial para que o competidor poida prestar o servizo. Para efectos de competencia, un elemento considérase esencial cando non existe unha alternativa real ou potencial ou un substituto racionalmente viable para

recoñeceu explicitamente o carácter de infraestrutura esencial de determinadas instalacións no contexto de servizos funerarios. En concreto, nunha sentenza que resolvía un litixio relacionado co tanatorio dunha funeraria dominante nunha localidade sen alternativa viable, o Tribunal Supremo considerou que a negativa de acceso a un tanatorio que constitúe o único activo dispoñible para prestar servizos funerarios competidos pode impedir o desenvolvemento da competencia e debe interpretarse como unha conduta abusiva de negativa inxustificada de acceso cando non existe alternativa real ou substitutivo racionalmente viable para prestar ese servizo.

Algunhas resolucións sancionadoras e estudos administrativos sobre mercados funerarios e servizos relacionados mencionan explicitamente ou implicitamente esta idea de instalacións que son, na práctica, insubstituíbles ou de difícil replicación, sendo clave para que outros competidores poidan operar no mercado; Así mesmo, estudos históricos da Comisión Nacional da Competencia (CNC) sobre o mercado funerario –por exemplo, en casos como *Funerarias Madrid* a principios dos anos 2000– tamén caracterizaron o uso de instalacións de tanatorio como esencial para a competencia en servizos funerarios, reafirmando a conexión entre instalacións sen substituto viable e abuso de posición dominante.⁹

4.3. Mercado verticalmente relacionado de seguros de decesos

Finalmente, identifícase un mercado distinto pero estreitamente relacionado, o dos seguros de decesos, cuxa interacción co sector funerario expón problemas competitivos específicos.

A integración entre aseguradoras e empresas funerarias non é ilícita *per se* pero pode xerar incentivos para restrinxir a liberdade de elección do consumidor e reforzar posicións dominantes a nivel local.

---

ofrecer ese servizo no mercado relevante. No caso concreto de Artés, atendendo á poboación, ao número de defuncións e á ausencia doutras instalacións na área, a negativa de acceso ao tanatorio único era capaz de eliminar a competencia efectiva no mercado de servizos funerarios locais.

9 -ACCO, Estudo sobre o uso de tanatorios, indicando que a utilización da infraestrutura física do tanatorio é indispensable no mercado de servizos funerarios, e que a denegación inxustificada pode eliminar a competencia no devandito mercado.

- ADCA, Resolución S 15/2014, que analiza instalacións esenciais e a súa relación coa posición dominante cando os competidores non poden replicar razoablemente esas infraestruturas.

- CNC, Resolución 498/00 Funerarias Madrid e outros expedientes históricos, que caracterizan o uso de tanatorios como infraestrutura esencial cando non existe substituto viable para prestar servizos de traslado e velorio.

A integración vertical entre entidades aseguradoras de decesos e empresas prestadoras de servizos funerarios non foi considerada ilícita *per se* pola doutrina administrativa nin polas autoridades de competencia españolas, na medida que pode xerar eficiencias organizativas e contractuais, tales como a coordinación de prestacións, a redución de custos de transacción ou a simplificación do proceso para o asegurado nun momento de especial vulnerabilidade. Con todo, tanto a Comisión Nacional dos Mercados e a Competencia (CNMC) como diversas autoridades autonómicas advertiron de maneira reiterada que este tipo de integración pode xerar incentivos significativos para restrinxir a liberdade de elección do consumidor e reforzar posicións dominantes a nivel local, particularmente en mercados xeográficos estreitos caracterizados pola escaseza de infraestruturas esenciais como tanatorios ou crematorios¹⁰.

En particular, a CNMC sinalou que, cando unha aseguradora de decesos se atopa integrada verticalmente cunha funeraria ou coa titularidade de tanatorios, existe un risco estrutural de captura da demanda, na medida que o asegurado tende a ser canalizado cara á empresa funeraria vinculada ao grupo asegurador, aínda cando a normativa sectorial recoñeza formalmente o seu dereito para elixir libremente prestador¹¹. Esta dinámica pode operar de facto como un mecanismo de peche do mercado (*foreclosure*), reducindo a capacidade das funerarias independentes para competir por unha banda substancial da demanda e debilitando a presión competitiva en termos de prezos, calidade e variedade de servizos¹².

Este risco competitivo vese acentuado naqueles municipios nos que a infraestrutura funeraria é única ou dificilmente replicable, de modo que a integración vertical permite non só captar a demanda asegurada, senón tamén controlar o acceso a instalacións esenciais, o que pode reforzar posicións dominantes preexistentes no mercado local de servizos funerarios¹³.

Neste contexto, a CNMC subliñou que a combinación de poder de mercado no ámbito do seguro de decesos e no da prestación efectiva de servizos funerarios facilita a transferencia de poder de mercado entre niveis da cadea, con efectos potencialmente

---

10 CNMC, Recomendacións para facilitar o acceso e promover a competencia no sector dos servizos funerarios, proxecto Municipios e Competencia, 2022.

11 CNMC, Documento de traballo sobre servizos funerarios, no marco do proxecto Municipios e Competencia, 2022.

12 CNMC, Consulta pública sobre servizos funerarios, documentación e conclusións, 2022.

13 Tribunal Supremo (Sala do Contencioso-Administrativo), Sentenza n.º 1689/2019, do 10 de decembro de 2019 (rec. 6629/2018).

excluíntes se non existen mecanismos efectivos de acceso, transparencia e información ao consumidor¹⁴.

As autoridades autonómicas de competencia chegaron a conclusións substancialmente coincidentes. Así, a Autoridade Vasca da Competencia advertiu que a elevada penetración de seguros de decesos en determinadas áreas xeográficas, unida á integración vertical con operadores funerarios, reduce a contestabilidade do mercado, especialmente cando o asegurado non recibe información clara e comprensible sobre o seu dereito para optar por funerarias non vinculadas ao asegurador¹⁵. De forma análoga, a Axencia da Competencia e da Regulación Económica de Andalucía (ACREA) puxo de relevo que estas estruturas integradas poden producir efectos restritivos acumulativos cando coinciden con barreiras regulatorias de entrada e coa concentración de tanatorios en mans de poucos operadores¹⁶.

En consecuencia, a doutrina administrativa española converxe en afirmar que a integración entre aseguradoras e empresas funerarias non constitúe unha infracción automática do dereito da competencia, pero si un foco de risco competitivo que xustifica unha vixilancia reforzada por parte das autoridades, tanto no marco do control de concentracións como mediante instrumentos de promoción da competencia. Entre estes instrumentos destacan as recomendacións dirixidas a garantir o acceso non discriminatorio a infraestruturas esenciais, a obrigaón de información efectiva ao asegurado sobre a súa liberdade de elección e a eliminación de barreiras normativas municipais que poidan consolidar artificialmente estas posicións de dominio.

ANÁLISE DA SITUACIÓN DO SECTOR DOS SERVIZOS FUNERARIOS EN GALICIA

Esta información está baseada na información obtida no censo de empresas e establecementos funerarios de Galicia.¹⁷ Esta base de datos detalla os servizos de funerarias, tanatorios, crematorios e velorios nas provincias galegas. Inclúe información

---

14 CNMC, Promoción da competencia en servizos funerarios: análise de barreiras e estruturas de mercado, 2022.

15 Autoridade Vasca da Competencia, Informe sobre o funcionamento competitivo do mercado de servizos funerarios, 2023.

16 Axencia da Competencia e da Regulación Económica de Andalucía (ACREA), Documento de traballo sobre os servizos funerarios, elaborado en colaboración coa CNMC, 2022.

17 <https://www.sergas.gal/saude-publica/censo-establecementos-funerarios-galicia?idioma=es>

sobre a razón social, localización, contacto e tipo de actividade específica de cada establecemento rexistrado.

1. Como se distribúen os servizos funerarios nas provincias galegas

A distribución dos servizos funerarios nas provincias galegas reflicte unha estrutura que combina a iniciativa privada coa xestión municipal e, de forma moi destacada en certas zonas, a comunitaria. Os servizos categorízanse principalmente en tanatorios, empresas funerarias, velorios e crematorios.

Provincia da Coruña : centros urbanos e servizos completos.

Nesta provincia, a distribución caracterízase por unha forte presenza de servizos integrais nos principais núcleos de poboación.

- Crematorios: Dispón dunha rede distribuída en municipios como Betanzos, A Coruña, Culleredo, Fene, Ferrol, Laracha, Narón, Noia, As Pontes, Rianxo, Ribeira e Santiago de Compostela.
- Xestión: Coexisten grandes empresas de xestión de servizos (como Albia ou Servisa) con servizos municipais.

A situación na provincia da Coruña caracterízase por unha elevada profesionalización e a existencia de posicións de dominio territorial moi claras por parte de grupos rexionais e nacionais. A diferenza de Ourense, onde predomina o veciñal, aquí o mercado está repartido en grupos empresariais e grandes nodos urbanos.

- Bergantiños e Costa da Morte

Nesta comarca obsérvase a maior concentración de instalacións baixo o control de dous grupos principais que compiten e dominan a área:

- Grupo Bergantiños: Xestiona unha rede masiva que inclúe tanatorios e empresas en Carballo, Cee, Carnota, Laracha, Malpica, Muxía, Ponteceso, Fisterra, Ponte do Porto, Cabana e Muros. Ademais, opera o crematorio de Carballo no polígono industrial.
- Pompas Fúnebres Santo Antonio: É o seu principal competidor, cunha presenza case idéntica en municipios como Carballo, Cee, Coristanco, Laxe, Esteiro,

Paiosaco, Fisterra, Laracha e Ponteceso. Destaca o seu tanatorio-crematorio no polígono de Laracha.

- O eixo Noia-Barbanza

No suroeste da provincia, a empresa Pompas Fúnebres del Noroeste exerce unha posición de dominio moi marcada. Controla a infraestrutura integral (tanatorio, empresa e crematorio) en:

- Zona Noia: Onde contan con múltiples instalacións, incluíndo un crematorio no polígono Augalevada e tanatorios como o de Muros, Outes e Noia
- Zona Ribeira: Xestionan os principais tanatorios destas zonas, como o Tanatorio do Barbanza, Ribeira, Boiro, A Pobra do Caramiñal, Rianxo e Outes
- Lousame e Porto do Son: Manteñen a exclusividade na xestión de tanatorios e empresas nestes municipios.

- Os nodos urbanos e grupos nacionais

As cidades da Coruña, Santiago e Ferrol funcionan como centros de servizos integrais onde operan os grandes grupos nacionais:

- A Coruña cidade: Conviven potentes empresas locais como Pompas Fúnebres da Coruña e Tanatorio La Torre, con xigantes nacionais como Albia (Tanatorio A Grela) e Servisa. Estes últimos contan cos seus propios crematorios urbanos.
- Santiago de Compostela: O servizo está centralizado na área de Boisaca, onde Albia xestiona o tanatorio municipal e o seu crematorio, competindo con Funeraria Apostol (que tamén dispón de crematorio) e outras firmas locais como Casablanca.
- Ferrol: Destaca a presenza de Albia (Artabria), Servisa e Instituto de Tanatoloxía San Lorenzo, todos eles con capacidade de cremación propia.

Mesmo en concellos menos poboados, a xestión adoita ser privada a través de empresas que operan en varios municipios limítrofes:

- Funeraria Martínez: Domina a área de Frades, Mesía, Oroso e O Pino.
- Funeraria Tanatorio Apostol: Ten unha forte presenza na área metropolitana de Santiago, operando en Ames, Teo, A Baña, e a propia capital.

Dato de interese: A pesar deste dominio empresarial, persisten algúns velorios municipais (como en Ames ou Melide) e exemplos illados de xestión veciñal en Santa Comba (Alón ou Santa Sabiña), aínda que son unha minoría comparado co resto de Galicia.

Nos municipios pequenos de Galicia, as instalacións que predominan son os velorios e os tanatorios, aínda que a súa xestión varía significativamente segundo a zona, así, mentres que nos núcleos urbanos os servizos están máis centralizados, na contorna rural a infraestrutura busca adaptarse á dispersión poboacional.

Provincia de Pontevedra: Concentración urbana e redes locais

En Pontevedra, os servizos agrúpanse notablemente ao redor das rías e os grandes centros urbanos, aínda que manteñen unha rede capilar no interior.

- Eixos Urbanos: Vigo, Pontevedra e Vilagarcía de Arousa concentran múltiples tanatorios e empresas funerarias de gran tamaño.
- Crematorios: Atópanse en Ponte Caldelas, Redondela, Vigo e Vilagarcía de Arousa.

É interesante notar como a figura do velorio municipal é frecuente en toda Galicia para asegurar o servizo en concellos con menor poboación, como nos casos de Ames, Melide ou Agolada. Da análise da provincia de Pontevedra revélase un mercado funerario altamente profesionalizado e concentrado, onde grandes grupos empresariais conviven con empresas de ámbito comarcal moi potentes. Á diferenza doutras provincias galegas, Pontevedra, destaca por unha distribución capilar que cobre tanto o litoral urbano como as zonas de interior.

Na provincia de Pontevedra atopámonos con grandes "hubs" urbanos. A maior concentración de servizos e a infraestrutura máis complexa atópase nos tres principais eixos de poboación:

- **Vigo:** É o centro neuráxico con instalacións de gran capacidade. Destacan Emorvisa (con tanatorio, empresa e crematorio) e Vigo Memorial (xestionado por

Pompas Fúnebres del Atlántico), que tamén ofrece servizos integrais de cremación.

- **Pontevedra:** Presenta un mercado diversificado coa presenza de Albia, San Mauro, San Marcos e Funeraria Nicolo, que compiten na contorna da capital.
- **Vilagarcía de Arousa:** Actúa como motor na comarca do Salnés, cunha forte presenza de Pompas Fúnebres de Arosa e Pompas Fúnebres Europeas, incluíndo servizos de cremación.

Así, o mercado está marcado por tres grupos que xestionan redes extensas de instalacións:

- **Albia Xestión de Servizos:** É, probablemente, o actor con maior dispersión xeográfica. Controla instalacións en Pontevedra, Lalín, Silleda, O Porriño, Bueu, Vigo e Vila de Cruces.
- **Sepelios San Marcos (Dopemar):** Ten unha presenza dominante na área de influencia da capital e a costa, con instalacións en Pontevedra, Marín, Barro, Sanxenxo, A Lama, Poio, Meis, Soutomaior e o crematorio estratéxico de Ponte Caldelas.
- **Funeraria Nicolo:** Especialízase no eixo que conecta o interior coa capital, xestionando servizos en Caldas de Reis, Moraña, Cerdedo-Cotobade, Ponte Caldelas e Pontevedra.

Tamén se identifican zonas onde empresas específicas consolidaron o seu dominio:

- **O Condado e Paradanta:** Grupo Memorial (Salvaterra do Miño e A Cañiza) e Pompas Fúnebres del Condado (Ponteareas, Arbo).
- **O Baixo Miño:** Na fronteira con Portugal, as empresas Baixo Miño e Funeraria San Telmo dominan o mercado de Tui, Tomiño e A Guarda.

A diferenza dos velorios, que están dispersos, os crematorios en Pontevedra están estratéxicamente situados para dar servizo a grandes áreas:

- **Eixo Sur:** Vigo (Emorvisa e Vigo Memorial) e Redondela (Tanamaño).
- **Eixo Central:** Ponte Caldelas (San Marcos).
- **Eixo Norte:** Vilagarcía de Arousa (Arosa).

De toda esta información dedúcese que na provincia de Pontevedra, a presenza dos grandes grupos nacionais é moi significativa, destacando por encima de todos o grupo Albia Xestión de Servizos, que consolidou unha rede que abarca desde a capital ata as comarcas do interior. Este grupo é o que presenta a maior capilaridade na provincia, xestionando tanto infraestruturas físicas (tanatorios e velorios) como a actividade comercial (empresas funerarias) nos seguintes municipios:

- **Pontevedra e Marín:** Xestiona o Tanatorio Albia Pontevedra e o Tanatorio de Marín.
- **Comarca do Deza:** Ten unha forte implantación en Lalín (velorio e empresa), Silleda (tanatorio e empresa) e Vila de Cruces.
- **O Salnés e O Morrazo:** Controla o Tanatorio de Sanxenxo e o Tanatorio Municipal de Bueu.
- **A Estrada e O Porriño:** Opera o Tanatorio Estradense e, baixo a marca "Servizos Funerarios Rías Baixas", xestiona servizos no Porriño.
- **Vigo:** Opera no crematorio e tanatorio Emorvisa

En calquera caso, existen outras entidades con gran capacidade operativa que ofrecen servizos integrais:

- **Grupo Memorial:** Aínda que ten un forte carácter rexional, a súa infraestrutura é comparable á dos grupos nacionais. Xestiona o complexo Vigo Memorial (tanatorio, empresa e crematorio) e ten presenza na Cañiza (Tanatorio Paradanta Memorial), Salvaterra de Miño (Miñomemorial) e O Porriño (Louriñamemorial).
- **Pompas Fúnebres Europeas:** Este grupo, que tamén aparece noutras provincias como A Coruña, está rexistrado en Vilagarcía de Arousa con tanatorio e empresa funeraria. (Tanatorio Vilagarcia, Boiro, Rianxo, Urdilde, velorio Bandeira)

É interesante notar que outros grupos nacionais como Servisa ou Funespaña, que teñen unha presenza clara na provincia da Coruña (en lugares como Ferrol, Ortigueira ou Muros), non figuran nos rexistros de Pontevedra dentro das fontes proporcionadas, o que reforza a posición predominante de Albia neste mercado provincial.

Nas provincias de Lugo e Ourense conclúese que a repartición de servizos funerarios nestas preséntanse dous modelos organizativos moi distintos: mentres Lugo conta

cunha rede de tanatorios privados que cobren a súa extensa xeografía, Ourense destaca por unha densidade excepcional de velorios xestionados pola comunidade e os concellos.

Lugo: Descentralización e cobertura rural

A provincia de Lugo mostra unha distribución que busca dar cobertura a unha xeografía dispersa, con tanatorios presentes mesmo en municipios pequenos.

- Tanatorios e empresas: Hai unha ampla oferta en localidades como por exemplo Cervantes, Baleira, Pol, Friol ou Becerreá.
- Crematorios: Localízanse en puntos estratéxicos como Barreiros, Castro de Rei, Vilalba, Lugo cidade, Monforte de Lemos, Becerreá, Cervo, O Saviñao e Outeiro de Rei.

Ourense: O Modelo de xestión comunitaria

Ourense presenta o perfil máis distintivo debido á súa alta densidade de velorios xestionados pola comunidade.

- Velorios Veciñais: É moi común atopar instalacións xestionadas por Asociacións de Veciños (AA.VV.) ou comunidades de montes en man común (CMVMC) en municipios como Amoeiro, Avión, Baños de Molgas, Baltar ou Cualedro.
- Crematorios: A oferta é máis concentrada, con instalacións en Ourense cidade, San Cibrao das Viñas e Verín.

A infraestrutura en Lugo apóiase en tanatorios de proximidade e empresas que dominan comarcas específicas.

- Tanatorios: Núcleos urbanos como Lugo, Monforte de Lemos e Viveiro, hasta zonas máis rurais como Cervantes, Baleira, Pol e Becerreá.
- Distribución de crematorios: Lugo é unha das provincias cos puntos de incineración máis dispersos para dar servizo a toda a provincia:
  - Norte/Mariña: Barreiros e Cervo.
  - Centro: Lugo cidade, Castro de Rei, Vilalba e Outeiro de Rei.
  - Sur: Monforte de Lemos e O Saviñao.
  - Montaña: Becerreá.

- Empresas clave: Grupos como Serfuja (Castro de Rei e Lugo), Luis Iglesias (Friol, Begonte, Rábade, Cospeito e Outeiro de Rei) e Antonio Pérez Novelle (Cervantes, Becerreá e Pedrafita) aseguran a presenza do servizo en zonas de baixa densidade poboacional.

Na provincia de Ourense en cambio distínguese de calquera outra provincia polo seu modelo de atomización de velorios, onde a propiedade non adoita ser de grandes funerarias, senón dos propios veciños ou o sector público.

- Velorios veciñais e de montes: En municipios como Avión, Cualedro, Porqueira e Oímbra, a maioría das salas son xestionadas por Asociacións de Veciños (AA.VV.) ou Comunidades de montes en man común (CMVMC).
- Xestión municipal masiva: Algúns concellos xestionan redes parroquiais moi extensas:
  - Xinzo de Limia: É un dos concellos con máis servizos listados, contando con preto de 20 velorios distribuídos nos seus diferentes núcleos como Novás, Rebordachá, Lamas, Morgade, Faramontaos, Ganade, Loroá, e outros.
  - Pereiro de Aguiar: Presenta unha rede moi ampla con velorios en Vilariño, Melias, Cebreiros, Loñoa, Cachamuiña, San Benito, Moreiras, Calvelle, Casmartiño, O Roupeiro, Chaodarcas e A Derrasa.
  - Barbadás e Toen: Tamén dispoñen de múltiples velorios de titularidade municipal.
  - Cualedro: Concentra numerosos servizos veciñais en puntos como A Xironda, Montes, A Pedrosa, Atas, San Millao, Lucenza e Baldriz.
  - Vilar de Barrio: Rexistra velorios en Porto, Arnui de, Bóveda, Rebordechao, Gomareite, Prado, Riobó, Seiro e Penouzos.
- Concentración de crematorios: A diferenza de Lugo, a oferta de cremación está máis concentrada no eixo central e sur: Ourense cidade (Crematorio municipal e

Tanatorio Ourenzano), San Cibrao das Viñas (Tanatorio As Burgas 2) e Verín (Funeraria Evaristo-Verín-A Paz).

Resumo comparativo de ambas as provincias:

Característica	Lugo	Ourense
Instalación predominante	Tanatorio privado	Velorio veciñal/municipal
Modelo de xestión	Empresarial de proximidade	Comunitario e público
Crematorios	Moi dispersos (9 instalacións)	Concentrados (3 municipios)

Esta estrutura suxire que en Ourense o servizo funerario enténdese máis como un servizo social básico de proximidade, mentres que en Lugo segue un esquema de negocio especializado que busca cubrir áreas xeográficas amplas desde puntos estratéxicos.

Así, como primeiro gran resumo pódese concluír que a concentración urbana (servizos integrais) das grandes cidades, concentran o maior número de servizos complexos (combinando tanatorio, empresa e crematorio nun mesmo punto ou área industrial):

- Vigo: Agrupa grandes centros como Emorvisa - Albia e Vigo Memorial, que ofrecen múltiples actividades funerarias.
- A Coruña: Presenta unha alta concentración de tanatorios e crematorios xestionados por empresas como Servisa, Albia e servizos municipais.
- Lugo: A capital provincial tamén agrupa diversos tanatorios de gran tamaño como Carballosa, Velorios Lucenses ou Serfuja.
- Santiago de Compostela: Destaca pola concentración de servizos na área de Boisaca.

Sendo rechamante como na provincia de Ourense a concentración se debe á xestión veciñal e municipal dispersa en moitas aldeas, mentres que nas cidades de Pontevedra e A Coruña a concentración é profesional e centralizada.

2. Tipos de instalacións máis comúns nos concellos pequenos de Galicia

2.1. Velorios (municipais e veciñais)

É o tipo de instalación máis frecuente nos concellos pequenos, especialmente para asegurar que os veciños non teñan que desprazarse longas distancias.

- Xestión veciñal (Ourense): Nesta provincia é masivo o uso de velorios xestionados por Asociacións de Veciños (AA.VV.) e Comunidades de montes en man común. Por exemplo, en municipios como Avión ou Cualedro existen múltiples velorios xestionados por estas entidades comunitarias en distintas parroquias.
- Xestión municipal: Moitos concellos pequenos contan cun velorio municipal para dar servizo á súa poboación, como se observa en Ames, Melide, Toques ou Larouco.

2.2. Tanatorios de proximidade

A diferenza dos grandes centros urbanos, nos municipios rurais os tanatorios adoitan ser instalacións máis pequenas, a miúdo vinculadas directamente a unha empresa funeraria familiar que opera na zona.

- En provincias como Lugo, é común atopar tanatorios en municipios con pouca poboación como Baleira, Pol, Cervantes ou Meira.
- Na Coruña, municipios pequenos como Boimorto, Coristanco ou Frades dispoñen de tanatorios privados que ofrecen servizos básicos de estancia e preparación.

2.3. Instalacións en vivendas ou locais adaptados¹⁸

Aínda que a tendencia é cara a centros especializados, as fontes mostran que nalgúns zonas aínda persisten velorios en lugares específicos como residencias xeriátricas (como en Parada de Sil) ou locais de fundacións.

---

¹⁸ A zona de Vilar de Barrio ou A Mezquita ten exemplos moi claros deste modelo rural.

O que non adoita haber nestes municipios pequenos son crematorios, os cales se concentran case exclusivamente en polígonos industriais de cabeceiras de comarca ou cidades grandes (como en Carballo, Santiago, Lugo ou San Cibrao das Viñas).

3. Análise sobre concentracións de servizos ou posicións de dominio

A análise dos rexistros oficiais mostra que, aínda que o sector está fragmentado en moitas zonas rurais, existe unha clara concentración de servizos en mans duns poucos grupos empresariais en áreas xeográficas específicas, o que podería suxerir un risco de posición de dominio nas devanditas comarcas.

Os focos de maior risco de concentración identificados son:

1. O predominio do Grupo Bergantiños e San Antonio

Na zona da Costa da Morte e a comarca de Bergantiños, obsérvase unha forte presenza de dúas entidades que xestionan a maioría das instalacións:

- Grupo Bergantiños: Controla múltiples tanatorios e empresas en municipios contiguos como Carballo, Cee, Cabana de Bergantiños, Malpica, Muxía, Ponteceso, Fisterra, Ponte do Porto e Muros.
- Pompas Fúnebres San Antonio: Compañía que compite ou complementa a rede anterior en Carballo, Cee, Coristanco, Fisterra, Laracha, Laxe, Esteiro, Paiosaco, e Ponteceso.

2. O eixo Barbanza e Noia

Nesta área, o grupo Pompas Fúnebres del Noroeste destaca por unha presenza dominante, xestionando servizos integrais en Arteixo, Lousame, Noia, Outes, A Pobra do Caramiñal, Porto do Son, Muros, Boiro, Rianxo e Ribeira. En varios destes municipios, son os únicos provedores rexistrados de tanatorio e empresa funeraria simultaneamente.

3. Grupos transversais (Albia e Servisa)

A diferenza das empresas locais, estes grupos operan nas principais cidades e cabeceiras de comarca de varias provincias:

- Albia Xestión de Servizos: Ten unha rede que abarca desde Santiago de Compostela e A Coruña ata Vigo, Pontevedra, O Porriño, Lalín, A Estrada, Silleda, Bueu e Vila de Cruces.

- Servisa: Mantén unha forte posición nos núcleos urbanos da Coruña e Ferrol, ademais de zonas como Ortigueira.

4. Concentración en servizos de cremación

O maior risco de dominio obsérvase nos crematorios, xa que requiren un investimento e permisos máis complexos. En moitas comarcas, só hai unha opción dispoñible:

- En Santiago de Compostela, os crematorios están concentrados na área de Boisaca, xestionados por Albia e Funeraria Apóstol.
- En Lugo, grandes empresas como Serfuja ou Luis Iglesias xestionan os únicos crematorios das súas respectivas zonas de influencia.

O contrapeso é a xestión pública e veciñal, así, como nota fóra dos riscos de dominio privado, das fontes dedúcese que en Ourense o risco é moito menor. A existencia de moitos velorios xestionados por Asociacións de Veciños (AAVV) e Comunidades de montes (CMVMC) en municipios como Avión, Cualedro ou Porqueira actúa como unha barreira natural contra o monopolo de grandes empresas na contorna rural.

- Provincia da Coruña

Nesta provincia destaca a competencia entre grandes grupos rexionais que dominan comarcas enteiras:

- Grupo Bergantiños: É o actor máis dominante na zona da Costa da Morte. Controla 11 tanatorios (Carballo, Cee, Carnota, Laracha, Malpica, Muxía, Ponteceso, Fisterra, Ponte do Porto, Cabana e Muros) e 7 empresas funerarias rexistradas para operar nesas mesmas áreas.
- Pompas Fúnebres San Antonio: Mantén unha rede moi similar con 9 tanatorios (Carballo, Outes, Cee, Coristanco, Fisterra, Laracha, Laxe, Esteiro, Paiosaco, e Ponteceso) e 5 empresas funerarias.
- Pompas Fúnebres del Noroeste: Especializado no eixo Noia-Barbanza, xestiona 8 tanatorios (Lousame, Noia, Outes, Dodro, Ceilan, Negreira, Muros e Ribeira) e 4 empresas funerarias.
- Albia: Posúe 1 tanatorio de gran tamaño na Coruña cidade e xestiona 2 empresas funerarias (Santiago e Coruña).
- Servisa (Servizos Especiais S.A.): Xestiona 2 tanatorios (A Coruña e Ortigueira) e 3 empresas funerarias (A Coruña, Ferrol e Ortigueira).

- Provincia de Lugo

A distribución en Lugo é máis fragmentada, pero con redes de proximidade potentes:

- Luis Iglesias (Pompas Fúnebres Luis Iglesias): Destaca con 5 tanatorios (Friol, Begonte, Rábade, Cospeito e Outeiro de Rei) e 1 empresa funeraria centralizada en Rábade.
- Tanatorio de Lugo S.L. (Grupo Reunidas): Controla 3 tanatorios estratéxicos (Meira, Pastoriza e Lugo cidade) e 2 empresas funerarias.
- Antonio Pérez Novelle: Posúe unha rede na zona de montaña con 3 tanatorios (Cervantes, Becerreá e Pedrafita) e 3 empresas funerarias vinculadas.
- Funeraria Raúl S.L.: Xestiona 2 tanatorios (Monforte e O Saviñao) e 2 empresas funerarias.

- Provincia de Ourense

Aquí o modelo cambia. Aínda que hai empresas, o control dos puntos de velación recae en institucións públicas e veciñais:

- Concellos (xestión municipal): O Concello de Xinzo de Limia controla directamente 16 velorios nas súas parroquias. O Concello de Pereiro de Aguiar xestiona 12 velorios.
- Funeraria Evaristo-Verín-La Paz: É o principal actor privado no sur, con 2 tanatorios en Verín, 1 empresa funeraria e o control de 4 velorios en Vilardevós.
- Tanatorio de Celanova S.A. / Grupo Cid Gavilanes: Controla 2 tanatorios (Celanova e Xinzo) e diversos velorios de proximidade en municipios como Lobios ou Muíños.

- Provincia de Pontevedra

Obsérvase a maior penetración de grupos nacionais en servizos urbanos:

- Albia: É moi forte nesta provincia con 6 tanatorios (Pontevedra, Lalín, Silleda, O Porriño, Bueu, Vigo e Vila de Cruces.) e 5 empresas funerarias.
- Grupo Memorial: Xestiona 3 tanatorios crave (A Cañiza, Salvaterra, O Porriño e o gran centro de Vigo Memorial) e 2 empresas funerarias.
- Pompas Fúnebres de Arosa: Controla 4 tanatorios (Cambados, Catoira, O Grove e Vilagarcía) e 1 empresa funeraria.
- Pompas Fúnebres Europeas: Posúe Tanatorio en Vilagarcía así como outros na provincia da Coruña como Rianxo, Boiro e Urdilde.

- Funeraria Nicolo: Posúe 1 tanatorio en Caldas e xestiona 4 empresas funerarias repartidas por Pontevedra, Cuntis, Moraña e Ponte Caldelas.

Como pode observarse, mentres na Coruña e Pontevedra o control está en mans de grandes sociedades limitadas ou anónimas, en Ourense o control exérceno os concellos e as comunidades de montes.

Dos distintos sistemas de xestión dedúcense fortalezas:

- ✓ Xestión Privada: Alta eficiencia operativa e control tecnolóxico (Crematorios). Capacidade de resposta ante requirimentos da administración.
- ✓ Xestión Municipal: Garantía de prezos públicos e acceso universal. Exemplos en Ames, Dumbría, Zas e Melide.
- ✓ Xestión Veciñal (CC.MM.): Máxima capilaridade rural. Baseado en Comunidades de montes en Man Común, unha figura legal única que garante servizos en terras comunais.

Aínda que igualmente debilidades:

- ✓ Xestión Privada: Risco de oligopolios en comarcas pechadas; desatención de zonas de baixa rendibilidade.
- ✓ Xestión Municipal: Incapacidade de operar fóra os límites do concello.
- ✓ Xestión Veciñal (CC.MM.) Infraestrutura básica (velorios); dependencia total de terceiros para servizos de incineración e traslado.

5. Situación actual do sector

Este informe sintetiza a situación actual do sector funerario en Galicia, analizando a competencia, o dominio territorial e a concentración de servizos a partir dos datos rexistrados nas fontes consultadas e, así, podemos concluír que:

1. Estrutura de competencia: Un mercado de dúas velocidades

O sector funerario galego presenta unha dualidade marcada pola xeografía e o modelo de xestión:

- Modelo corporativo (A Coruña e Pontevedra): Nestas provincias, a competencia dáse entre grandes grupos rexionais e nacionais. Existe unha oferta integral onde

unha mesma empresa adoita controlar o tanatorio, a empresa funeraria e, en ocasións, o crematorio.

- Modelo comunitario e público (Ourense e zonas de Lugo): Obsérvase unha resistencia natural á concentración empresarial grazas á xestión de Concellos, Asociacións de Veciños (AAVV) e Comunidades de montes (CMVMC). Este modelo atomiza a oferta, especialmente no servizo de velorio, dificultando a entrada de monopolios privados na contorna rural.

2. Posición de dominio territorial

Identifícanse focos de alta concentración onde grupos específicos exercen un control case total da infraestrutura na súa comarca:

- Costa da Morte (A Coruña): O Grupo Bergantiños e Pompas Fúnebres San Antonio dominan o eixo Carballo-Cee-Laracha-Ponteceso, xestionando a gran maioría dos tanatorios e servizos comerciais da zona.
- Eixo Noia-Barbanza (A Coruña): Pompas Fúnebres del Noroeste mantén unha posición dominante, controlando servizos crave en Noia, Outes, Porto do Son e Ribeira.
- Comarcas de Deza e Tabeirós (Pontevedra): O grupo nacional Albia exerce un dominio claro, xestionando infraestruturas en Lalín, Silleda, A Estrada e Vila de Cruces.
- Zona de Montaña (Lugo): Antonio Pérez Novelle destaca como o principal provedor no eixo Cervantes-Becerreá-Pedrafita do Cebreiro.

3. Concentración de servizos: O "cuello de botella" dos crematorios

A maior concentración de poder de mercado non se atopa nos velorios, senón nos crematorios. Debido ao investimento necesario e ás normativas ambientais, estes servizos están altamente concentrados:

- Centralización urbana: Case todos os crematorios se sitúan en polígonos industriais de cidades ou cabeceiras de comarca, como Betanzos, Carballo, Santiago, Lugo, San Cibrao das Viñas e Vigo.

- Control por grandes grupos: Os servizos de incineración están maioritariamente en mans dos grupos máis fortes de cada provincia (Albia en Santiago e A Coruña, Serfuja en Lugo, ou Emorvisa e Vigo Memorial en Pontevedra).

4. Conclusións Xerais

- Na Coruña e Pontevedra existe certa tendencia á posición de dominio por parte de grupos que controlan toda a cadea de valor en áreas xeográficas pechadas.
- Barreiras de entrada: A densa rede de velorios veciñais en Ourense (por exemplo, os 16 velorios de Xinzo de Limia ou os 12 de Pereiro de Aguiar) actúa como un freo eficiente á expansión de grandes grupos nacionais cara a esas zonas.
- Asimetría na Oferta: Mentres o cidadán de centros urbanos ten acceso a servizos integrais competitivos, o cidadán de zonas rurais depende de pequenas empresas familiares ou da xestión comunitaria, que aínda que é máis económica, carece a miúdo de servizos de cremación propios.

As CONDUCTAS POTENCIALMENTE ANTI COMPETITIVAS, PAPEL DAS ENTIDADES LOCAIS E RECOMENDACIÓNS

1. Negativas de acceso a infraestruturas esenciais

A negativa de acceso a tanatorios e crematorios —expresa ou implícita— constitúe unha das condutas con maior potencial restritivo no sector funerario. Desde a óptica do artigo 2 LDC e do artigo 102 TFUE, a xurisprudencia do TJUE estableceu que o control dun recurso indispensable pode xerar unha obrigaón de subministración cando concorren determinadas condicións.

Na sentenza *Bronner*, o Tribunal precisou que o acceso forzoso procede cando a infraestrutura é indispensable, non replicable en condicións razoables e a negativa é susceptible de eliminar toda competencia efectiva no mercado augas abaixo. No sector funerario, a non replicabilidade práctica de determinados tanatorios e crematorios locais, unida á urxencia do servizo, aproxima moitos supostos a este estándar.

A CNMC advertiu que a ausencia de alternativas reais nun ámbito municipal ou comarcal converte a negativa de acceso —ou o seu encarecemento inxustificado— nun mecanismo de peche do mercado con efectos equivalentes a unha exclusión directa.

2. Empaquetamento e vendas vinculadas (tying/bundling)

O empaquetamento de servizos (uso de tanatorio/crematorio condicionado á contratación do servizo integral) expón problemas desde a doutrina das vendas vinculadas. O TJUE considerou que existe *tying* abusivo cando:

- (i) o operador é dominante no mercado do produto vinculante,
- (ii) os produtos son distintos, e
- (iii) a vinculación restrinxe a competencia.

No sector funerario, a dominancia pode ser local e o produto vinculante (tanatorio/crematorio) é esencial para competir. A CNMC e autoridades autonómicas sinalaron que a vinculación non necesita ser contractual: basta con incentivos económicos, friccións operativas ou asimetrías informativas que desincentiven a elección dun terceiro.

3. Restricións indirectas da liberdade de elección

A práctica decisoria española salientou que a liberdade formal de elección non equivale a liberdade real. En contextos de vulnerabilidade, a información sesgada, a recomendación interesada ou a canalización preferente desde aseguradoras integradas poden producir efectos equivalentes a unha exclusión.

O TJUE recoñeceu que as prácticas que desvían a competencia por medios distintos do mérito poden ser abusivas mesmo sen prezos predatorios nin exclusividades explícitas (*Post Danmark I e II*). Trasladado ao sector funerario, a dirección de fluxos de demanda desde a aseguradora cara á funeraria do grupo pode restrinxir a competencia efectiva.

4. Papel das entidades locais e a súa responsabilidade competitiva

As entidades locais, definidas co carácter de intervención pública e neutralidade competitiva, desempeñan un papel central mediante ordenanzas, licenzas e, en ocasións, titularidade de infraestruturas. O TJUE estableceu que as Administracións non poden crear nin reforzar posicións dominantes mediante medidas regulatorias incompatibles co Dereito da competencia (*Höfner, MOTOE*). A CNMC reiterou que as ordenanzas que limitan inxustificadamente o número de operadores, imponen requisitos desproporcionados ou favorecen incumbentes vulneran os principios de necesidade e proporcionalidade, e distorsionan a competencia.

5. Concesións, exclusividades e riscos de captura regulatoria

As concesións de longa duración ou exclusividades sobre tanatorios/crematorios, cando non están adecuadamente xustificadas, poden bloquear o mercado durante décadas. O TJUE advertiu que os réximes exclusivos deben interpretarse de forma estrita e ser estritamente necesarios para un interese xeral lexítimo. A doutrina administrativa española alerta ademais do risco de captura regulatoria, cando o deseño normativo local se alía cos intereses do operador dominante, consolidando barreiras de entrada.

6. Síntese xurídica do problema competitivo

Desde un enfoque integrado, o sector funerario presenta riscos estruturais persistentes:

- Concentración local elevada e dominancia territorial.
- Control de infraestruturas esenciais dificilmente replicables.
- Integración vertical con aseguradoras que canaliza a demanda.
- Barreiras regulatorias e económicas que reducen a contestabilidade.

A xurisprudencia do TJUE e a práctica da CNMC converxen en que, nestes contextos, a vixilancia estrutural e preventiva é imprescindible para preservar a competencia efectiva.

7. Recomendacións desde a defensa da competencia

- ➔ A concentración e a integración vertical incrementan o risco de peche do mercado.
- ➔ As condutas indirectas (empaquetamento, desvío de demanda) poden ser tan restritivas como as explícitas.
- ➔ As entidades locais teñen unha responsabilidade decisiva en evitar barreiras artificiais.
- ➔ Débese intensificar a análise acumulativa de concentracións locais.
- ➔ Habería que priorizar remedios condutuais e estruturais en infraestruturas esenciais.
- ➔ Reforzar a efectividade real da liberdade de elección en seguros de decesos.
- ➔ Establecer estándares mínimos de acceso a infraestruturas esenciais.